

Beste geloofsgenoot en geïnteresseerde in burgerschaps- en vredeseducatie,

In de brochure: 'Opdrachten voor het katholiek basisonderwijs in Vlaanderen' (november 2014) lees ik letterlijk op p. 10 onderaan en op p. 11 bovenaan:

"Christenen weten zich aangesproken door God. God roept hen op om in woord en daad Zijn droom met deze wereld waar te maken: een wereld van vrede en gerechtigheid. Die droom noemt Jezus het Rijk Gods."

De kunst van het harmonisch samenleven - ook buiten een godsdienstig perspectief! - is inderdaad verbonden met rechtvaardigheid en vrede die in onderlinge dialoog hun bestaande tegenstellingen moeten corrigeren en hun schijnbare onvolkomenheden moeten onderzoeken en aanpakken om uiteindelijk tot een aanvullende eenheid te kunnen komen. Meteen wordt duidelijk dat burgerschapseducatie, dat 'recht-vaardigheid' insluit (binnen het recht en de rechtstaat) en vredeseducatie hand in hand moeten gaan en een veel grotere plaats moeten toegewezen krijgen in de eindtermen en curricula van het (katholiek) onderwijs dan dat dit momenteel het geval is. Zoals je wellicht weet is het nu zelfs zo dat vredeseducatie in tegenstelling tot burgerschapseducatie - die de 'core business' zou moeten uitmaken van het katholiek onderwijs in de geest van Jezus Christus! - niet is opgenomen in de eindtermen die vertrekken van zestien sleutelcompetenties die de leerlingen zich moeten eigen maken tijdens hun schoolcarrière.

Recentelijk hebben heel wat onderwijsverantwoordelijken de mond vol van burgerschap en burgerschapseducatie, dat in onze westerse wereld sterk schatplichtig is aan de waarden van de Franse revolutie: 'liberté', 'égalité', 'fraternité'. Maar is het niet opvallend dat het inzake 'broederlijkheid' - toch ook een essentiële humane en christelijke waarde waarde! - oorverdovend stil is/blijft in onze postmoderne tijd. Het ware christelijke handelen zou zich m.i. moeten manifesteren in de broederschap en in de zorg voor de medemens - vooral de kleine mens! - en die zorg situeert zich in het tot stand brengen van: sociale rechtvaardigheid, het oog hebben voor mensen- en kinderrechten, het geweldloos leren omgaan met conflicten en geweld, enz. in één woord: van 'vrede' en in de 'onvrede' tegenover het kwade, dat zich kan manifesteren in allerlei gedaanten, zoals (kans)armoede, discriminatie en allerlei vormen van schools geweld.

Volgens Martin Luther King (1929-1968) moeten we leren samenleven als broeders of zullen we ten onder gaan als dwazen. Broederlijkheid is een speciale vorm van verbondenheid die sterk verband houdt met samenhang, solidariteit, empathie en mededogen in een interpersoonlijke en/of sociaal-maatschappelijke context. Ze steunt op een ervaren verwantschap en gedeelde waarden van waaruit men als burger het eigen leven en de wereld wil tegemoet treden. Ze is de bekroning van een ethisch gekleurd burgerschap en ze gaat hand in hand met (sociale) vrede in een samenhangende triptiek: van burgerschap naar broederschap op weg naar een harmonische, humane, vreedzame en rechtvaardige samenleving.

Met zijn ophefmakend boek: '*Altruïsme, de kracht van compassie*' (Ten Have, 2015, 896 pp.) heeft Matthieu Ricard, doctor in de moleculaire wetenschappen en boeddhist sinds een veertigtal jaren, het oude vergeten ideaal van de broederlijkheid op een indrukwekkende wijze geherdefinieerd voor de burgers van de 21-ste eeuw in een magistraal pleidooi voor het actief cultiveren van mededogen of compassie als grondkenmerken/voorwaarden voor het leven in een geest van broederlijkheid in de samenleving.

Het beoefenen van broederlijkheid veronderstelt dat alle burgers van de samenleving in de grond hetzelfde willen, namelijk in vrede leven en gelukkig zijn/worden. Ongeacht of dit ook daadwerkelijk zo kan/zal gebeuren, gaat het om een vreedzame houding die men bewust kan/moet aannemen - ook in schoolverband! - om tot meer compassie, empathie, menselijkheid, verdraagzaamheid en geluk te kunnen komen in de samenleving en/of de schoolgemeenschap. De enige strijd die het dan ook waard is om (zoveel als mogelijk geweldloos) gestreden te worden, is de strijd voor vrede en rechtvaardigheid, de strijd

tegen alle vormen van geweld. Deze strijd dient gestreden te worden op interpersoonlijk en maatschappelijk gebied; in de politiek; de economie; de zorgsector; de opvoeding; het onderwijs; de media; enz.

'Geen nieuws is goed nieuws!' wordt in de media dikwijls omgekeerd als: 'Goed nieuws is geen nieuws!' Geïnspireerd door Johan Galtung stelde Peter Verlinden op één van onze Academische openingen v/d Opleiding Vredeseducatie vast dat de media nog altijd blijken te geven van een perverse fascinatie voor oorlogsjournalistiek en te weinig oog hebben voor vredesjournalistiek, d.w.z. voor wat zich op datzelfde ogenblik en dikwijls op dezelfde plaats voordoet als werk van vredesopbouw. Een alles overheersende profileringsdrang in de journalistiek maakt een serene en evenwichtige berichtgeving in de media dikwijls vrijwel onmogelijk. Het is dan ook de hoogste tijd om in de media het roer om te gooien, niet door weg te kijken van harde en pijnlijke feiten of gebeurtenissen, wel door verder en breder te kijken en door positieve realisaties inzake burgerschapsvorming en vredeseducatie een klankbord te geven.

Met de Opleiding Vredeseducatie proberen we de vinger aan de pols te houden van de ontwikkelingen in maatschappij en school en zo bij te dragen tot burgerschap en tot een cultuur van de vrede. Modern burgerschap veronderstelt volgens Mark Elchardus, emeritus hoogleraar Sociologie (VUB), vijf 'instellingen', waarop moet ingespeeld worden in de burgerschapseducatie op school en in de maatschappij.

Ik zet ze even op een rijtje; de zorg voor:

1. de democratie (het democratisch handelen; kennis van de maatschappelijke basiswaarden; een democratische houding; diversiteit in de samenleving ...),
2. de rechtsstaat (gelijkwaardigheid: rechten en plichten van iedereen; vrijheid van meningsuiting ...),
3. de verzorgingsstaat (sociale verbondenheid; participatiemogelijkheden ...),
4. de seculiere samenleving (versus de de-secularisering)
5. de wetenschap als grondslag van kennis.

Gedurende de voorbije jaren focusten we in de sessies OV in het bijzonder op burgerschaps(educatie), op het bevorderen van de innerlijke vrede – verander de wereld, begin bij jezelf, dit is je innerlijke bevrijding (Helder Camara) -, en op verschillende types van vredeseducatie. We zetten ze even op een rijtje: educatie tot conflictoplossing; ontwikkelingseducatie; mensenrechteneducatie; internationale educatie; en milieueducatie. Deze types van vredeseducatie komen zelden tegelijk voor, maar ze sluiten elkaar evenmin uit en ze vertonen dikwijls opvallende vormen van complementariteit met burgerschapseducatie, wat ook sterk in de sessies van de OV ter sprake is gekomen.

Concreet gebeurt dit alles in verschillende sessies OV door (onderbroken) lezingen, gegeven door professionals - vanuit een pluralistisch en humaan perspectief -; via herinneringseducatie en door verhalen uit de actualiteit van het plaatselijke leven en het wereldgebeuren. Daarbij zijn vredeseducatie en burgerschapseducatie uitermate belangrijke strategieën naar een cultuur van een rechtvaardige vrede.

De positieve evaluaties van de sessies van de Opleiding Vredeseducatie (OV) door de cursisten doorheen de jaren bewijzen overduidelijk dat we met onze opleiding op het goede spoor zitten inzake burgerschapseducatie en vredeseducatie, in 't bijzonder in de strijd tegen populisme, polarisatie, radicalisering, racisme, discriminatie enz. De media brengen nog altijd een fysiek contactloze communicatie. In de OV worden het contact met de spreker(s) van de verschillende sessies en de interpersoonlijke dialoog centraal gesteld ten bate van de betrokkenheid en het welbevinden van iedereen in dienst van het actief burgerschap en de vrede in een harmonische samenleving.

We zijn er vast van overtuigd dat alle geïnteresseerde deelnemers in onze opleiding, die bewuster en adequater willen leren omgaan met conflicten en vormen van geweld in hun

eigen leefwereld en in de brede wereld, vooral baat hebben bij gefundeerde inzichten ter zake. Want onbekend is onbemind en ... geen uitzicht zonder inzicht!

Beste geloofsgenoot en geïnteresseerde in burgerschaps- en vredeseducatie, hopelijk brengt ons verhaal enige duidelijkheid in onze (goede) bedoelingen en bekommernissen met de Opleiding Vredeseducatie, die tot nu toe veel te weinig aandacht krijgt in de media en in het onderwijs.

Met warme vredesgroet,

Roger Boonen

Ere-Lector Opvoedkundige wetenschappen Karel de Grote-Hogeschool Antwerpen

Ere-V.L.O.-Coördinator van het bisdom Antwerpen

Coördinator Opleiding Vredeseducatie UAntwerpen

Educatief schrijver